

Teknik ger lyxproblem och massa fri tid

För åtta år sedan släppte dokumentärfilmaren **Erik Gandini** den i mitt tycke oerhört intressanta filmen *The Swedish theory of love* som skildrar utvecklingen av parrelationens villkor i Sverige parallellt med skapandet av välfärdssamhället. Teorin säger att alla relationer måste bygga på ett fundamentalt oberoende mellan varandra och filmen visade ensamheten som breder ut sig. Gandinis nya dokumentär, *After work* handlar om arbetet som fenomen och dess mening i ett samhälle där teknologin överträffar mänsklig förmåga.

Det blir nedslag på en mängd olika platser i världen. I Sydkorea jobbar många i princip dygnet runt. Datorerna står på och håller möjligheten till arbete öppen. För att råda bot på detta inför ett företag regeln att alla datorer automatiskt stängs av klockan sex på kvällen för att de anställda ska gå hem och umgås med sina familjer. I USA skildras en budbilsförare som älskar sitt jobb även om hon ständigt övervakas av Amazons AI-kameror. Minsta avvikelse genererar en signal, allt för att effektivisera utdelningen. Förarens gräns går vid att behöva kissa i en flaska, då lämnar hon. I rika oljelandet Kuwait har alla medborgare rätt till arbete, de får en arbetsplats, men inget att göra. Tjugo personer kan göra en persons uppgifter. De sitter av sin tid och får sin lön i slutet av månaden.

Jobbets meningslöshet gestaltas av personer som sitter vid automatiska rullband och sorterar plasticsopor. Jag ser inte riktigt vilket mönster de sorterar utifrån, men i nästa klipp visas en robot som utför samma arbete minst lika bra. Ett meningslöst jobb försvinner, men en människa förlorar också sin inkomst och sitt sammanhang. Den israeliske författaren **Yuval Noah Harari** varnar för att i framtiden kommer det vara värre att vara irrelevant som människa än att vara

exploaterad. Om du inte är behövd, vad finns det då för mening? Lösningen är enligt entreprenören **Elon Musk** en universell basinkomst, men han får snabbt mothugg i filmen. Den stora frågan vi behöver diskutera är inte huruvida människor som förtjänar det får pengar utan att vi delar ut pengar till människor som inte förtjänar det, *"vi skulle ge pengar till surfare och strandrappare"*.

Italien ligger i den europeiska toppen på listan över NEET:s, unga människor som varken arbetar, går i skola eller gör praktik (Not in Education, Employment or Training). Samtidigt ligger Italien i botten på listan över genomsnittligt barnafödande med 1,26 barn per kvinna. Många är ensam barn och räknar med att kunna leva gott på sitt arv och anser därför att de inte behöver arbeta. *After work* skildrar deras liv som en ständigt pågående strandfest, en fullständigt dekadent fritid där unga människor i princip bara hänger med varandra i grupper. Dokumentären avrundas till slut i en ung medverkandes slutsats: *"vi är en bortskämd generation som aldrig skulle klara av krisen när den kommer"*. Gandini frågar den unge om han tror att hans pappa var lycklig på jobbet. Den unge tänker efter och svarar att hans pappa har nog inte konceptet "lycka" i sig. I hans fars generation måste man jobba, annars skulle man dö.

Det är förstås en oerhörd lyx som framträder i Gandinis dokumentär. Om alla ska kunna försörja sig genom arbete eller inte är ett relevant problem i en nära framtid, men i filmen saknas tyvärr röster från de som inte har lyxen att kunna välja. I förbigående reflekterar en medverkande från Kuwait kring att de brukade ha ett hembiträde, nu har de två. *"Vad får jag betala för den filippinaren?"* I en orolig värld tänker jag också på hur lätt allt kan rasa ihop, men med det sagt måste frågan kring arbete, mening och inkomst hitta ett svar även om det främst gäller den rika världen.

Hans Karlsson

After work

Regi och manus: Erik Gandini

Producent: Fasad, Film i väst